

HOOFSTUK 1

ALGEMENE INLEIDING

1.1 INLEIDING

Probleme by kinders is 'n eeue-oue en algemene verskynsel. In die algemene spreektaal word terme aangetref wat 'n aanduiding daarvan is dat sekere kinders as uitsonderlik getipeer word, byvoorbeeld: “Die kind is 'n regte sukkelaar, 'n boelie, 'n domkop, 'n dromer, of 'n roomier” (Kapp, 1990:23). Hierdie aanhaling dui daarop dat leerprobleme by kinders nie beperk is tot die skool en prestasie op skoolvlak alleen nie, maar dat dit ook ander aspekte van die kind se lewe raak.

Die kind wat herhaaldelik mislukkings op akademiese gebied ervaar, mag daarvoor kompenseer deur sy toekomsideale te verlaag. 'n Kind wat gedroom het om 'n wetenskaplike te word, sal as volwassene 'n roetinetwerk aanvaar waar sy kreatiwiteit nie ten volle benut word nie. 'n Verbeeldingryke kind wat sy gesin vermaak het met stories en gedigte mag moontlik nie 'n professionele skrywer word nie omdat hy probleme op skool ervaar het met spelling. In die hedendaagse samelewing word sukses bepaal deur die verkryging van voldoende onderwys. Sommige kinders behaal sukses sonder veel inspanning. Andere sal ten spyte van gemiddelde of bo-gemiddelde intelligensie leerprobleme ondervind. Spesiale tegnieke word dan benodig om hierdie kinders te help om te vorder. Soms word, ten spyte van hierdie spesiale tegnieke, geen vordering waargeneem nie. Holley (1994:6) verwys na kinders wat “anders” leer.

Sommige kinders mag as gevolg van probleme op akademiese gebied wangedrag ontwikkel en selfs negatiewe assosiasies met onderwysers veralgemeen na ander gesagsfigure wat kan lei tot botsing met die gereg. Daarom is dit uiters belangrik om alle moontlikhede te ondersoek ten einde sowel terapie as voorkomend op te tree in belang van kinders wat leerprobleme op skool ervaar.

Navorsers is van mening dat spel terapie vanuit gestaltgroepwerk moontlik 'n positiewe bydrae kan lewer tot die opklaring van sommige leerprobleme en dus verhoogde skolastiese prestasie tot gevolg mag hê. Dit mag veral van toepassing wees waar emosionele faktore 'n belangrike rol speel in die veroorsaking van leerprobleme.

Hierdie studie het gefokus op die kind in die middelkinderjare met leerprobleme, deur die invloed wat speltherapie deur middel van gestaltgroepwerk op skolastiese prestasie mag hê, te probeer bepaal.

'n Volledige uiteensetting van die volgende sal vervolgens aandag geniet: motivering vir die keuse van die onderwerp, probleemformulering, doelstelling en doelwitte, navorsingsbenadering, etiese aspekte, definisies van hoofkonsepte en die indeling van die navorsingsverslag.

1.2 MOTIVERING VIR DIE KEUSE VAN DIE ONDERWERP

Die navorser het tydens haar werkverrigting binne skoolverband bevind dat kinders met leerprobleme toenemend deel van maatskaplike werkers se gevalleladings uitmaak. Dit mag so wees omdat leerprobleme selde geïsoleerd voorkom en dat kinders wat leerprobleme op skool ondervind, meestal sosiale probleme en ander probleemgedrag openbaar. Dit is hierdie gedrag wat hulle gevolglik onder die aandag van maatskaplike werkers bring. 'n Gebrek aan sensoriese stimulasie kom dikwels by hierdie kinders voor, en die navorser is van mening dat dit is waar speltherapie deur middel van gestaltgroepwerk 'n betekenisvolle bydrae kan lewer.

Professies soos opvoedkunde, sielkunde, arbeidsterapie, spraakterapie en opvoedkundige sielkunde, skenk baie aandag aan kinders met leerprobleme, maar weinig bewys kan in die literatuur gevind word dat hierdie probleem vanuit 'n maatskaplikewerkperspektief aandag geniet. Navorser is van mening dat 'n kennisleemte in Suid-Afrika bestaan ten opsigte van speltherapie met kinders wat leerprobleme ervaar. Deur hierdie studie word beoog om 'n bydrae te lewer tot hierdie kennisbasis.

1.3 PROBLEEMFORMULERING

Navorser is van mening, en dit is reeds deur literatuur in die opvoedkunde en sielkunde bewys dat ander faktore, waaronder emosionele en sosiale faktore, 'n baie belangrike rol kan speel in akademiese onderprestasie of leerprobleme. (Vergelyk Van Wyk, 1991:106-107 en Wallace Adams, 1996:313.)

Die kind word, volgens Oaklander (1988:57), as 'n eksistensiële wese gebore en die gesonde ontwikkeling van die kind se sintuie, liggaam, gevoelens en intellek is die onderliggende basis vir

die kind se sin vir self. Van Wyk (1991:106) meen dat wanneer die kind voortdurend pynvolle ervarings beleef - waaronder herhaalde mislukking op akademiese gebied - dit die afsluiting van emosionele sisteme tot gevolg het. Steiner (in Venter & Schoeman, 1999:322) brei hierop uit "*...the psychological walls we erect to separate us from pain also separate us from our deepest feelings. What keeps us from feeling pain, can keep us from feeling love or joy*". Speltherapie vanuit die gestaltbenadering kan die ontwikkeling van verhoogde emosionele bewussynsvlakke en die uitbou van 'n positiewe selfbeeld fasiliteer, wat moontlik kan bydra tot die verligting van leerprobleme en moontlike verhoogde skolastiese prestasie.

Verskeie skrywers is van mening dat die middelkinderjare van kritieke belang is vir die kind se kognitiewe, sosiale, emosionele en selfkonsepontwikkeling. (Vergelyk Kruger, 1991:103 en Louw, Van Ede, Ferns, Schoeman & Wait, 1998:325.) Uitbreiding van sosiale deelname en die ontwikkeling van groter selfkennis is volgens Louw, *et. al.* (1998:326) twee belangrike ontwikkelingsake wat in hierdie tydperk bemeester moet word. Deur aan die kind in groepsverband die geleentheid te bied om sy selfbegrip en kontakfunksies te verhoog terwyl hy terselfdertyd sy sosiale vaardighede verbeter, kan die terapeutiese tyd optimaal benut word.

Kinders met leerprobleme word ook dikwels nie deur die portuurgroep aanvaar nie, omdat hulle "anders" is (Kapp, 1991:113). Navorsers is van mening dat deur hierdie kinders saam in 'n groep byeen te bring, hulle die geleentheid gebied word om te sosialiseer binne groepsverband en sodoende aanvaarding binne die portuurgroep te beleef. Daarom het hierdie ondersoek eerder in groepsverband geskied as individueel.

1.4 DOEL VAN DIE ONDERSOEK

1.4.1 DOELSTELLING

Die doelstelling van hierdie ondersoek was om die invloed van speltherapie deur middel van gestaltgroepwerk op die skolastiese prestasie van die kind met leerprobleme te bepaal.

1.4.2 DOELWITTE

Ten einde hierdie doelstelling te bereik, is die volgende doelwitte van hierdie studie nagestreef:

- Om aan die hand van 'n **literatuurstudie** kennis te bekom ten opsigte van:

- Leerprobleme;
- die algemene funksionering van die kind in die middelkinderjare, en
- die invloed van leerprobleme op die algemene funksionering van die kind in die middelkinderjare.

- Om deur middel van 'n **empiriese studie** die invloed van speltherapie deur middel van gestaltgroepwerk op die skolastiese prestasie van die kind met leerprobleme in die middelkinderjare te bepaal.
- Om **aanbevelings** te maak ten opsigte van die benutting van speltherapie vir die verbetering van skolastiese prestasie van die kind in die middelkinderjare met leerprobleme.

1.5 HIPOTESE VIR DIE STUDIE

'n Hipotese is gebruik as riglyn vir hierdie studie.

Volgens Strydom (1989:198) kan 'n hipotese as 'n voorlopige gevolgtrekking beskou word wat op waargenome feite berus en waarvan die geldigheid nog bewys moet word. Die doel van 'n hipotese is dus om rigting aan die ondersoek te gee en die ondersoeker se aandag op die probleem, wat ondersoek moet word, te fokus.

Die tegniese feitelike samestelling van die hipotese word deur Huysamen (1993:10) soos volg weergegee: "Waar moontlik, moet die navorsingsprobleem omgeskakel word in 'n navorsingshipotese wat:

- 'n verband
- tussen twee of meer veranderlikes
- in een (of meer) populasies(s) postuleer."

Die volgende hipotese vir hierdie studie kan dus geformuleer word:

Indien die kind in die middelkinderjare wat leerprobleme ondervind, onderwerp word aan speltherapie deur middel van gestaltgroepwerk, sal dit verbetering in sy/haar skolastiese prestasie tot gevolg hê.

1.6 NAVORSINGSBENADERING

Die benadering wat in navorsing gevolg word, kan gesien word as die breedste raamwerk waarbinne navorsing uitgevoer word (Delpont, 2000). Dit hang nou saam met sowel die onderwerp van navorsing as die data-insamelingsmetodes. Navorsing kan binne die kwantitatiewe of kwalitatiewe, of verskeie gekombineerde benaderings uitgevoer word (De Vos, 1998: 241 & 357-362).

Die dominant-minder-dominante model van Creswell (in De Vos, 1998:360) is gebruik in hierdie studie. Die dominante deel van die studie is kwantitatief aangesien die skoolastiese prestasie van die kinders deur middel van rapporte gemeet is. Die kwalitatiewe komponent is weerspieël deur die evaluasie en waarneming deur die navorser voor, tydens en na afloop van speltherapie sessies.

1.7 SOORT NAVORSING

Navorser het gebruik maak van toegepaste navorsing. Volgens Neuman (1997:22) is toegepaste navorsing oorspronklike ondersoekwerk wat uitgevoer word om wetenskaplike en tegnologiese kennis te vermeerder, met praktiese benutting as uitsluitlike oogmerk. Grinnel, Rothery & Thomlinson (in De Vos, 1998:8) meen dat die doel van toegepaste navorsing is "... *to develop solutions for problems and applications in practice.*"

Deur die toepassing van speltherapie deur middel van gestaltgroepwerk het navorser beoog om te bepaal of gestaltterapie effektief gebruik kan word in die verbetering van die skoolastiese prestasie van kinders met leerprobleme. Die uitsluitlike oogmerk was dus om kennis uit te brei sodat dit in die praktyk toegepas kan word.

1.8 NAVORSINGSONTWERP

'n Navorsingsontwerp is die plan waarvolgens navorsing gaan geskied. Verskeie skrywers beskryf dit as die bloudruk of plan waarvolgens navorsing uitgevoer gaan word. (Vergelyk Huysamen, 1993:11; Bless & Higson-Smith, 1995:63; De Vos, 1998:77.) Huysamen (1993:11) meen dat dit die wyse is waarvolgens inligting ingewin gaan word om op 'n geldige en die mees ekonomiese wyse die navorsingshipotese te ondersoek. Thyer (in De Vos, 1998:77) brei hierop uit en

spesifiseer die meting van veranderlikes, die steekproefseleksie, data insamelingsmetodes en die analisering van data as komponente.

Navorser beskou die navorsingsontwerp as die breë raamwerk waarbinne navorsingstrategieë geïmplimenteer word en wat struktuur aan die navorser verskaf met betrekking tot die beplanning en uitvoering van die navorsing.

Daar is geen tekort aan literatuur oor kinders met leerprobleme en ook oor speltherapie nie, maar weinig is bekend waar hierdie twee terreine bymekaar uitgebring word vanuit 'n maatskaplikewerkperspektief. Dit bring mee dat die ondersoek verkennende aspekte bevat het. Die verkennende ontwerp is volgens Mouton & Marais (in De Vos, 1998:124) geskik wanneer daar min of onvoldoende inligting ten opsigte van 'n navorsingsterrein bestaan.

Vir hierdie ondersoek is 'n Kwasi-Eksperimentele ontwerp, en wel die vergelykende groep voortoets-natoetsontwerp, van toepassing (*comparison group pretest-posttest design*) ten einde vas te stel of speltherapie deur middel van gestaltgroepwerk 'n positiewe invloed op kinders se skolastiese prestasie sal hê. (Vergelyk Huysamen, 1993:89 en De Vos, 1998: 78-79.)

Die vergelykende groep voortoets-natoets ontwerp is 'n verlengstuk van die enkelgroep voortoets-natoets ontwerp deurdat 'n vergelykende groep bygevoeg word. Die tweede groep ontvang die voortoets en die natoets tesame met die eksperimentele groep, maar hulle ontvang nie die intervensie nie. Dit is gelykstaande aan die klassieke eksperiment, maar sonder die ewekansige toewysing van respondente (De Vos & Fouche, 1998:132).

Navorser het op die insluiting van 'n vergelykende groep besluit om die moontlikheid te elimineer dat naas die eksperimentele veranderlike, ook ander faktore in die tydsverloop tussen die twee waarnemings kan bykom, wat die waarde van die afhanklike veranderlike kan beïnvloed. (Vergelyk Steyn & Uys, 1988:77.) Gedurende die studie was die skolastiese prestasie van die kinders die afhanklike veranderlike en speltherapie deur middel van gestaltgroepwerk die onafhanklike veranderlike.

1.9 NAVORSINGSPROSEDURE EN WERKSWYSE

Kinders se rapporte is voor die aanvang en na afloop van die terapie gebruik om kwantitatiewe vergelykings ten opsigte van skolastiese prestasie te maak. Ongestruktureerde waarneming deur

sowel navorser as onderwysers is gebruik om kwalitatiewe evaluasies te maak.

Die navorsing het volgens 'n bepaalde proses verloop:

1.9.1 VOORTOETSFASE

- Selektoring van 'n bepaalde steekproef in samewerking met die skoolhoof en onderwysers verbonde aan die skool (nie-ewekansige).
- Briewe aan ouers van die kinders om hul toestemming te verkry om kinders te betrek by die navorsingsprojek.
- Onderhoude met onderwysers van die kinders om inligting te verkry ten opsigte van die kinders se akademiese prestasie en gedrag.

1.9.2 INTERVENSIEFASE

- Groepspeeltherapie sessies is weekliks gehou vir ses agtereenvolgende weke. Sessies het ongeveer 60 minute geduur en is op die skoolterrein gehou.
- Tydens die intervensiefase het navorser en onderwysers waarnemings gedoen. Navorser het notas gehou van die verloop van die sessies en die kinders se gedrag, en evaluering is gemaak.

1.9.3 HERTOETSFASE

Na afloop van die intervensiefase is meting met dieselfde meetinstrumente (rapporte) as tydens die voortoetsfase gedoen ten einde enige verskille te bepaal.

1.10 VOORONDERSOEK

Die voorondersoek kan beskou word as 'n voorlopige ondersoek om die navorser op hoogte te bring met die aard en omvang van 'n probleem ten einde die navorsingsterrein te kan afbaken.

Deur middel van 'n deeglike voorondersoek oriënteer die navorser homself ten opsigte van bestaande kennis oor die onderwerp en stel hy homself bekend met die empiriese situasie van sy ondersoek (Strydom, 1989:198). Die voorondersoek is dus 'n voorwaarde vir die suksesvolle verloop en afhandeling van 'n bepaalde navorsingsprojek. Tydens hierdie studie is 'n literatuurstudie, onderhoude met kundiges en die uitvoerbaarheid van die ondersoek by die voorondersoek ingesluit.

1.10.1 LITERATUURSTUDIE

Volgens Strydom (1989:200) moet alle beskikbare literatuur wat breedweg en spesifiek op die beplande onderwerp betrekking het, tydens die voorondersoek oorsigtelik nagegaan word. Voorondersoek literatuurstudie behels nie dat alle bronne in detail bestudeer moet word nie. Die doel bly dus steeds om die voornemende navorser tot sy onderwerp te oriënteer.

Navorser het bronne rakende navorsing, leerprobleme, die kind in die middelkinderjare, groepspeeltherapie en gestaltherapie deur middel van 'n rekenaarsoektog deur die Akademiese Inligtingsdiens van die Universiteit van Pretoria geïdentifiseer wat vir die studie gebruik kon word.

Navorser het ook literatuur benut wat gebruik is in haar studies vir "*Special needs education*" (remediërende onderwys).

Tydens die voorondersoek kon geen bestaande bronne gevind word waar groepspeeltherapie gefokus op kinders met leerprobleme vanuit die maatskaplikewerkperspektief, benut is nie. Dit was 'n verdere motivering tot die uitvoering van die studie.

1.10.2 KONSULTASIE MET KUNDIGES

Verskeie kundiges is geraadpleeg en onderhoude is gevoer met:

- Dr. C.J.G. Bender, dosent Opvoedkundige Studies, Universiteit van Pretoria.
- Mnr. B. Innes, skoolhoof van die privaatskool vir kinders met leerprobleme waar die empiriese navorsing gedoen is.
- Mnr. A. Naude, skoolhoof van 'n plaaslike privaatskool..
- Dr. I. Eloff, dosent Ortopedagogiek, Universiteit van Pretoria.

1.10.3 UITVOERBAARHEID VAN DIE ONDERSOEK

Die uitvoerbaarheid van die ondersoek is bevestig deur die volgende aspekte:

- Die navorsingsprobleem was nie so omvattend dat dit nie in 'n enkele navorsingsprojek ondersoek kon word nie. (Vergelyk Huysamen, 1993:196.) Verdere ondersoeke mag wel meer lig werp op die probleem, maar vir hierdie ondersoek is slegs die een aspek van die navorsingsprobleem, naamlik die invloed van speltherapie deur middel van gestaltgroepwerk op die skoolastiese prestasie van kinders met leerprobleme, ondersoek.
- Die beoogde probleem sou binne die beskikbare tyd van een jaar ondersoek kan word.
- Die Skoolhoof, onderwysers en ouers van die skool waar die ondersoek onderneem is, is die projek goedgesind.
- Geografies is die skool maklik bereikbaar en vervoerkoste sou nie hoog wees nie. Byeenkomste is by die skool gehou.

1.11 OMSKRYWING VAN UNIVERSUM, AFBAKENING VAN STEEKPROEF EN WYSE VAN STEEKPROEFNEMING

1.11.1 UNIVERSUM

Die universum word deur Bless & Higson-Smith (1995:86) gesien as: *"The entire set of objects and events or group of people which is the object of research and about which the researcher wants to determine some characteristics is called the population (or the universe)."*

Die universum van hierdie ondersoek is alle kinders in graad vier en tussen tien en elf jaar met leerprobleme by 'n multikulturele privaat skool te Witrivier, Mpumalanga.

1.11.2 AFBAKENING VAN DIE STEEKPROEF

'n Steekproef kan gesien word as 'n klein proporsie van die populasie wat nagevors word en wie se kenmerke na die universum veralgemeen sal word. (Vergelyk Huysamen, 1993:38; Bless & Higson-Smith, 1995:86; De Vos, 1998:191.) Daar is besluit om net seuns in die graad vier klasse by die ondersoek te betrek.

1.11.3 WYSE VAN STEEKPROEFNEMING

Doelgerigte steekproeftrekking geskied waar navorsers gebruik maak van ervaring, vindingrykheid en/of vorige navorsingsresultate om doelbewus proefpersone op so 'n wyse te bekom dat die verkreeë steekproef verteenwoordigend van die relevante populasie sal wees (Huysamen, 1993:46). In hierdie ondersoek is daar van doelgerigte, nie-ewekansige steekproeftrekking gebruik gemaak om seuns te selekteer en aan twee groepe toe te wys.

Respondente het uit 8 kinders van 'n graad vier klas bestaan, en seleksie het op die volgende kriteria berus:

Geslag: seuns

Ouderdom: 10-11 jaar

Taal: Engels

Kultuur en Ras: Multikultureel (gelykop tussen die twee groepe gedeel)

1.12 ETIESE ASPEKTE

Die volgende definisie van etiek word deur Strydom (in De Vos, 1998:24) gegee: *"Ethics is a set of moral principles which is suggested by an individual or group, is subsequently widely accepted, and which offers rules and behavioural expectations about the most correct conduct towards experimental subjects and respondents, employers, sponsors, other researchers, assistants and students."*

Etiese riglyne dien as standaard en die basis waarvolgens die navorser sy gedrag behoort te evalueer.

Die volgende etiese aspekte word deur Strydom (in De Vos, 1998:25-34) as van belang vir die

navorser beskou: "...gewoonlik bekom savorers hierdie studie ondervind 11

1.12.1 Blootstelling aan fisiese of psigiese pyn of ongemak

In die sosiale wetenskappe is hoofsaaklik emosionele benadeling ter sprake. De Vos is van mening dat die navorser eties verplig is om die aard van sy navorsing te verander, eerder as om sy respondente aan die geringste fisiese en/of emosionele benadeling bloot te stel. Navorser het respondente in hierdie studie nie blootgestel aan emosionele ongemak nie, deurdat hulle nie gedwing is om ongemaklike situasies onwillig te bespreek nie.

1.12.2 Vrywillige, oorwoë deelname

Dit impliseer dat alle moontlike en toepaslike inligting ten opsigte van die navorsingsdoelstelling, die prosedures wat gevolg sal word, die moontlike voordele, nadele en gevare waaraan die respondente blootgestel mag word, en die aanspreeklikheid van die navorser aan die potensiële respondente oorgedra word. Respondente in hierdie studie is voor die tyd ingelig oor die prosedures en hulle ouers se skriftelike toestemming tot deelname, is verkry.

1.12.3 Misleiding van respondente

Misleiding word deur Loewenberg & Dolgoff (in De Vos, 1998:27) beskryf as "... *deception of subjects as deliberately misrepresenting facts in order to make another person believe what is not true, violat[ing] the respect to which every person is entitled*". Dit is dus die weerhouding van, of die oordra van verkeerde inligting aan respondente en navorser het deurentyd gepoog om korrekte inligting aan die respondente deur te gee.

1.12.4 Respek vir proefpersone en hul privaatheid

Privaatheid word deur Sieber (in De Vos, 1998: 27) beskryf as dit wat gewoonlik nie bedoel is vir ander om waar te neem nie. Daarom is die gebruik van versteekte media soos video-kameras, eenrigting spieëls of mikrofone, sonder die toestemming van die respondente, ontoelaatbaar en oneties. Geen video opnames is van hierdie ondersoek gemaak nie.

1.12.5 Optrede en bekwaamheid van die navorser

Navorsers word eties verplig om te verseker dat hulle bekwaam is en oor die nodige vaardighede beskik om die voorgename ondersoek te doen. Navorser het alle moontlike kennis ten opsigte van

spelerapie en gestaltgroepwerk bekom alvorens hierdie studie onderneem is.

1.12.6 Samewerking met medewerkers

Tydens hierdie ondersoek is die rol van die onderwysers en die navorser met mekaar bespreek ten einde enige misverstande te voorkom.

1.12.7 Vrystelling of publikasie van bevindinge

Die finale geskrewe navorsingsverslag moet akkuraat, objektief, duidelik en ondubbelsinnig wees en alle nodige inligting bevat. Erkenning moet aan alle bronne gegee word, en alle foute of tekortkominge erken word. Respondente moet ingelig word ten opsigte van die bevindinge van die navorsing. Navorser het sorg gedra dat inligting ten opsigte van hierdie ondersoek so noukeurig moontlik weergegee is.

1.12.8 Genesing van respondente

Na afhandeling van die projek kan die navorser enige miskonsepte uit die weg ruim wat by die respondente ontstaan het. Daar word ook geleentheid verskaf sodat respondente hul ervaringe kan deel en verwerk. Navorser beoog om ook intervensie op die vergelykende groep toe te pas.

1.13 DEFINISIES VAN HOOFKONSEPTE

1.13.1 LEERPROBLEME

Die term "leerprobleme" het al aanleiding gegee tot vele besprekings en veral in die Engelse literatuur is verskeie terme gebruik. Archer & Green (1996:127) stel dit so: "*Moreover, this is a field in which professionals themselves do not use a consistent vocabulary across disciplines.*"

Wyduiteenlopende menings bestaan oor presies wat as leerprobleme geklassifiseer kan word. Kapp (1991:26) is van mening dat leerprobleme in onderrigsituasies voorkom, wanneer die kind om een of ander rede meer probleme ondervind as wat normaalweg van 'n kind van sy ouderdom verwag word. Hy meen verder dat leerprobleme ook in informele situasies ondervind word, soos in die geval van die baie jong kind wat tuis geleer word. In die laerskoolkind word leerprobleme hoofsaaklik geassosieer met die verwerwing van basiese leervaardighede, soos lees, skryf, spelling en wiskunde, terwyl dit by die hoërskoolkind hoofsaaklik van vakdidaktiese aard is (Kapp,

1991:35).

In ortopedagogiese konteks word probleme by kinders gewoonlik onderverdeel in wordingsprobleme, leerprobleme en gedragsprobleme (Du Toit, 1990:26).

In die geval van gedragsprobleme val die kind in die eerste plek op vanweë sy probleemgedrag omdat dit anders is, meer intens is of langduriger is as wat normaalweg van 'n kind van daardie ouderdom verwag word. Wordingsprobleme word daaraan onderskei dat die kind in sy totale wording of in sekere aspekte daarvan (taal, motoriek, wiskundig) 'n opvallende agterstand toon in vergelyking met ander kinders. Leerprobleme tree veral in onderrigssituasies na vore wanneer 'n kind om die een of ander rede meer probleme as normaalweg ondervind om te leer (Du Toit, 1990:26).

Navorsers meen dat kinders met leerprobleme, kinders is wat ten spyte van 'n gemiddelde of bo-gemiddelde intelligensie, ondergemiddeld en nie volgens hul potensiaal presteer nie. Dit is dus duidelik dat probleme ten opsigte van neurologiese, kognitiewe prosessering teenwoordig is wat onafhanklik van intelligensie gesien moet word.

1.13.2 GESTALTTERAPIE

Gestaltherapie is volgens Oaklander (1988:281) 'n humanistiese, prosesgeoriënteerde terapie wat alle aspekte van die persoon in ag neem: sintuie, liggaam, gevoelens en intellek.

Navorsers beskou gestalttherapie as 'n terapie wat fokus op die mens se bewustheid in die hier-en-nou. Deur sodanige bewustheid te verskerp, word die mens bewus van sy verantwoordelikheid vir sy eie besluite en keuses in sy groei- en ontwikkelingsproses.

1.13.3 GESTALTGROEPWERK

Die basiese doelstelling van gestaltgroepwerk is, volgens Corey (2000:304), om 'n omgewing te skep wat groeplede in staat stel om bewustheid van wat hul doen en ervaar te verhoog. Die gestaltbenadering is nie-interpretierend en van mening dat 'n persoon met die nodige bewustheidsvlak en ondersteuning vanuit die omgewing, oor genoegsame vermoë beskik om selfregulerend op te tree en op 'n effektiewe wyse probleme op te los (Corey, 2000,304).

Gesaltterapie word gegrond op eksistensiële beginsels, en die opregtheid van die groepleier en die kwaliteit van die terapeutiese verhouding tussen die leier en groeplede (asook groeplede onderling) is volgens Polster (in Corey, 2000:330) van primêre belang.

1.13.4 SPELTERAPIE

Speltherapie is volgens Axline (1983:9) gebaseer op die feit dat spel die kind se natuurlike wyse van uitdrukking is. Keppers (in Axline, 1983:1) definieer speltherapie soos volg: *"Play therapy is a vital opportunity that is given to the child to play out his feelings and problems - his fears, hatred, loneliness, and feelings of failure and inadequacy."*

Speltherapie is volgens West (1992:15) nou verwant aan psigoterapie. Dit verwys in besonder na 'n holistiese benadering waar spel gebruik word om op 'n nie -bedreigende wyse, fisiese, geestelike, emosionele en kognitiewe aspekte te verbeter; op beide bewustelike en onbewustelike vlak, met inagneming van die verlede, hede en toekoms van die kind as geheel.

Navorsers beskou speltherapie as die "binnedring" van die kind se wêreld sodat die kind op sy eie terrein ontmoet kan word en ondersteuning kan ontvang in sy weg tot optimale volwassewording deur die bewuswording van sy vermoë om sy eie behoeftes en probleme te kan hanteer.

1.13.5 MIDDELKINDERJARE

Die tydperk tussen ongeveer die sesde en twaalfde lewensjare staan algemeen bekend as die middelkinderjare. Alhoewel dit relatief rustige jare is wat die fisiese ontwikkeling betref is hierdie tydperk belangrik vir die kind se kognitiewe, sosiale, emosionele en selfkonsepontwikkeling (Louw, *et al.* 1998:326).

Vroeëre literatuur het algemeen na hierdie fase verwys as die laerskoolkind. (Vergelyk Smith, 1981:23 en Ferreira, 1994:92.)

Alhoewel hierdie tydperk deur middel van kronologiese ouderdom afgebaken word, is navorsers van mening dat die ontwikkelingsvlak ten opsigte van die kognitiewe-, sosiale- en emosionele aspekte 'n uiters bepalende rol speel in die indeling van 'n kind in 'n lewensfase. Ontwikkeling op hierdie terreine stel kinders in staat om 'n steeds beter begrip van hulle leefwêreld te vorm, 'n leefwêreld wat gedurende die middelkinderjare gestimuleer word deur die dramatiese uitbreiding

van hulle sosiale omgewing. Laasgenoemde bied vir die kind nuwe geleenthede om te sosialiseer en nuwe leerondervindings op te doen. Dit is veral die bydrae van die skool wat nie onderskat moet word nie, hoewel die invloed van die ouers en gesin nog steeds van kardinale belang bly (Louw, *et al.* 1998:329).

Navorsers beskou die kind in die middelkinderjare dus as 'n kind wat normaalweg in die laerskoolfase is, dit wil sê vanaf graad een tot graad sewe.

Hoofstuk 1

1.14 INDELING VAN NAVORSINGSVERSLAG

Indeling van die navorsingsverslag bestaan uit vyf hoofstukke wat soos volg daar uitsien:

Hoofstuk 1: Algemene inleiding en oriëntering tot die navorsingsverslag bestaan uit motivering vir die keuse van die onderwerp, probleemformulering, die doelstelling en doelwitte van die studie, formulering van aannames vir studie die navorsingsbenadering, soort navorsing, navorsingsontwerp, navorsingsprosedure en werkswyse, voorondersoek, omskrywing van universum, afbakening van steekproef en wyse van steekproefneming, etiese aspekte, leemtes en beperkinge in die studie en definisies van hoofkonsepte.

Hoofstuk 2: Die kind in die middelkinderjare met leerprobleme. 'n Bespreking van leerprobleme en die invloed daarvan op die kind in die middelkinderjare se psigo-sosiale ontwikkeling en selfbeeld word aan die hand van 'n literatuurstudie gedoen. Sowel sielkundige en opvoedkundige perspektiewe as maatskaplike perspektiewe geniet aandag. Ontwikkelingskenmerke, ontwikkelingsstake, gesinstake en 'n profiel van die kind in die middelkinderjare word bespreek.

Hoofstuk 3: Speltherapie deur middel van gestaltgroepwerk in die hulpverlening aan kinders met leerprobleme. Gestaltterapie met individue en groepe word in oënskou geneem. Die volgende prominente sleutelbegrippe van die gestaltbenadering word bespreek: holisme, sisteemteorie, homeostase, bewustheid, kontak en weerstand teen kontak, introjeksie, projeksie, retrofleksie, defleksie, samevloeiing, hier-en-nou, onvoltooidhede, polariteit en die "ek-jy" verhouding. Enkele speltherapietegnieke wat besondere waarde vir kinders met leerprobleme mag hê, naamlik sensoriese kontakmaking en verskeie projeksietegnieke geniet aandag. Die individuele en groepsdoelstellings van gestaltgroepwerk word daarna bespreek.

Hoofstuk 4: Empiriese gegewens. Die evalueringsfase, intervensiefase en hertoetsfase word hier bespreek. Elke groepbyeenkoms en die bydraes van leerders, asook waarneming deur die navorser geniet aandag. Vergelyking tussen die eksperimentele groep en die vergelykende groep word gedoen en enige verskille of ooreenkomste word weergegee en bespreek.

Hoofstuk 5: Samevatting, gevolgtrekkings en aanbevelings ten opsigte van die ondersoek word ter afsluiting gedoen.

Bronnelys

1.1 INLEIDING

Kinders met leerprobleme word toegevoeg aan 'n groep van gesondheids- of leerpotensiaalvervalende kinders wat volgens 'n spesifieke leerprobleem gelyk gestudeer word. Hierdie kinders word in 'n klas met 'n spesifieke leerprobleem of 'n spesifieke leerprobleem gelyk gestudeer. 'n spesifieke leerprobleem is 'n spesifieke leerprobleem wat 'n spesifieke leerprobleem is. 'n spesifieke leerprobleem is 'n spesifieke leerprobleem wat 'n spesifieke leerprobleem is. 'n spesifieke leerprobleem is 'n spesifieke leerprobleem wat 'n spesifieke leerprobleem is.

Die hoofdoel van hierdie studie is om die effek van 'n spesifieke leerprobleem op die leerprestatie van kinders met leerprobleme te ondersoek. Die hoofdoel van hierdie studie is om die effek van 'n spesifieke leerprobleem op die leerprestatie van kinders met leerprobleme te ondersoek. Die hoofdoel van hierdie studie is om die effek van 'n spesifieke leerprobleem op die leerprestatie van kinders met leerprobleme te ondersoek.

In hierdie hoofstuk word 'n oorsig gegee van die historiese agtergrond van leerprobleme, die definisie van leerprobleme, die verskille in leerprobleme tussen kinders met leerprobleme en kinders sonder leerprobleme, die rol van leerprobleme in die leerproses, en die rol van leerprobleme in die leerproses.

2.1 LEERPROBLEME

2.1.1 HISTORIESE AGTERGROND

• DIE GRONDSLAGFASE (VOOR 1910)

Hierdie fase is hoofsaaklik oorheers deur die mediese model. Mediese aanpakke het 'n rol gespeel.